

Міністерство освіти і науки України

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

ПРОГРАМА ТА МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до контрольної роботи
з дисципліни «Міжнародна торгівля»
для студентів заочної форми навчання
галузі знань 0305 – «Економіка та підприємництво»
напряму підготовки 6.030503 – «Міжнародна економіка»

Затверджено
на засіданні кафедри
міжнародної економіки
протокол № 8/123
від 25.11.2010 р.

Харків ХНАДУ 2010

Укладач: К.П. Покатаєва

Кафедра міжнародної економіки

Навчальна дисципліна «Міжнародна торгівля» забезпечує наукову основу осягнення світового ринку товарів і послуг, міжнародних торговельних відносин.

Метою викладання дисципліни є формування у майбутніх фахівців-економістів системи теоретичних знань, умінь та практичних навичок у галузі міжнародної торгівлі, функціонального наповнення й інструментарію міжнародного обміну товарами та послугами.

Предметом навчальної дисципліни є економічні відносини в галузі міжнародного обміну товарами та послугами.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Міжнародна торгівля» студенти повинні:

знати (згідно вимог ОПП за напрямом та рівнем підготовки):

- теоретичні концепції міжнародної торгівлі;
- форми і методи організації міжнародної торгівлі;
- показники міжнародної торгівлі;
- інструменти державного регулювання міжнародної торгівлі;
- особливості підготовки, укладання і виконання міжнарод-

них комерційних контрактів;

– практику національного регулювання міжнародних торговельних відносин;

вміти (згідно вимог ОКХ за напрямом та рівнем підготовки):

– розраховувати й аналізувати основні показники міжнародної торгівлі;

– документального оформлювати міжнародні комерційні контракти.

Вивчення і ґрунтовне освоєння процесу організації та техніки проведення зовнішньоторговельних операцій, тобто технології міжнародної торгівлі, а також механізму їх регулювання мають виняткове значення у становленні професійної та загальної культури фахівців у галузі міжнародної економіки.

У ході вивчення дисципліни застосовуються лекційна та семінарська форми проведення занять, робота студентів над контрольними роботами та тестовими завданнями, ознайомлення з монографічною та періодичною літературою, міжнародною статистикою. Тільки поєднання всіх форм вузівського навчального процесу дасть змогу забезпечити підготовку висококваліфікованих спеціалістів, здатних ефективно працювати в умовах глобальної економіки.

I. ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ «МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ»

Блок змістовних модулів (розділ) 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ

Змістовий модуль (тема) 1

Торгівля в системі міжнародного бізнесу

Сутність та передумови виникнення міжнародної торгівлі. Міжнародна торгівля як складова світогосподарських зв'язків. Зовнішня торгівля. Міжнародна торгівля. Світова торгівля. Операційний і державно-політичний підходи до розуміння сутності міжнародної торгівлі.

Чинники, що зумовлюють необхідність міжнародної торгівлі.

Етапи розвитку міжнародної торгівлі.

Теорії міжнародної торгівлі. Класичні теорії міжнародної торгівлі: меркантилізм (ранній та пізній), модель «ціна-золото-струми», теорія абсолютних переваг, теорія відносних переваг. Неокласичні теорії міжнародної торгівлі: теорія співвідношення факторів виробництва, теорія взаємного попиту (подібності країн, або попиту, що перетинається). Неотехнологічні концепції розвитку міжнародної торгівлі: модель наукомісткої спеціалізації, теорія технологічного розриву, теорія життєвого циклу продукту на світовому ринку, модель економії на масштабах виробництва, концепція внутрішньогалузевої торгівлі (внутрішньогалузевої міжнародної спеціалізації). Теорія конкурентних переваг.

Система показників розвитку міжнародної торгівлі: обсягові (абсолютні), результуючі, структурні, інтенсивності, ефективності, динаміки та зіставлення.

Баланси міжнародних розрахунків. Валютний курс і зовнішня торгівля. Сучасний стан міжнародної торгівлі.

Змістовий модуль (тема) 2

Форми міжнародної торгівлі

Систематизація форм міжнародної торгівлі.

Форми міжнародної торгівлі за специфікою регулювання торговельно-економічних відносин між країнами (групами країн). Зви-

чайна торгівля. Торгівля за режимом найбільшого сприяння. Преференційна торгівля. Дискримінаційна торгівля.

Форми міжнародної торгівлі за специфікою взаємодії суб'єктів торгівлі. Традиційна (проста) торгівля. Торгівля за кооперацією. Промислове співробітництво: угоди про співробітництво на комерційній (компенсаційній) основі; виробниче кооперування (підрядне кооперування; договірна спеціалізація; спільне виробництво); операції з давальницькою сировиною. Зустрічна (компенсаційна) торгівля: угоди зі зворотною закупівлею продукції, компенсаційні угоди, бартерна (товарообмінна) торгівля. Орендна торгівля: рентинг, хайринг, лізинг.

Форми міжнародної торгівлі за специфікою предмета торгівлі. Торгівля сировинними товарами. Торгівля промисловими товарами, машинами й обладнанням: торгівля товарами широкого вжитку; торгівля машинно-технічною продукцією (торгівля готовою продукцією, торгівля в розібраному вигляді; торгівля комплектним обладнанням). Торгівля продукцією інтелектуальної праці: торгівля патентами і ліцензіями, торгівля інжиніринговими послугами. Торгівля послугами.

Змістовий модуль (тема) 3 **Методи міжнародної торгівлі**

Систематизація методів міжнародної торгівлі. Пряма торгівля. Непряма торгівля.

Торгівля через простих (індивідуальних) посередників (торгівля через торговельно-посередницькі фірми). Види міжнародних посередницьких операцій: операції з перепродажу; комісійні операції; агентські операції; брокерські операції. Типи та види торговельно-посередницьких фірм. Методи розрахунку та виплати винагороди посередникам. Торгівля через лізингові компанії.

Торгівля через організовані товарні ринки (торгівля через організованих (інституційних) посередників). Класифікація організованих товарних ринків.

Міжнародні товарні біржі. Сутність і функції міжнародних товарних бірж. Типізація товарних бірж. Біржові товари. Види і цілі біржових угод. Елементи біржової інфраструктури і техніка біржових операцій. Тенденції розвитку міжнародних товарних бірж.

Міжнародні тендери (торги). Сутність, функції і типізація міжнародних тендерів. Етапи та техніка проведення міжнародних тендерів. Тендерна документація. Тенденції розвитку міжнародної тендерної торгівлі.

Міжнародні товарні аукціони. Сутність та організаційні форми аукціонної торгівлі. Основні предмети торгу та міжнародні центри аукціонної торгівлі. Стадії і техніка проведення міжнародних аукціонів. Тенденції розвитку міжнародних аукціонів.

Міжнародні виставки і ярмарки. Сутність і функції міжнародних виставок/ярмарків. Типізація міжнародних виставок/ярмарків. Етапи підготовки та проведення міжнародних виставок/ярмарків.

Блок змістовних модулів (розділ) 2 МІЖНАРОДНІ КОМЕРЦІЙНІ КОНТРАКТИ

Змістовий модуль (тема) 4

Система міжнародних комерційних контрактів

Міжнародна комерційна операція та етапи її проведення. Види, об'єкти й суб'єкти міжнародних комерційних операцій. Етапи проведення міжнародних комерційних операцій.

Поняття «міжнародний комерційний контракт» (МКК).

Основні принципи міжнародних комерційних контрактів. Характерні риси міжнародних комерційних контрактів.

Види міжнародних комерційних контрактів та їх характеристика.

Змістовий модуль (тема) 5

Структура і зміст міжнародного комерційного контракту

Структура міжнародного комерційного контракту.

Умови міжнародного комерційного контракту. Істотні умови МКК. Неістотні умови МКК. Індивідуальні умови контракту. Загальні умови контракту.

Характеристика базисних умов міжнародних комерційних контрактів. Методики визначення ціни товару у контракті. Транспортні умови контракту.

Типові форми контракту. Способи використання типових контрактів.

Змістовий модуль (тема) 6

Укладання міжнародних комерційних контрактів

Дійсність контракту. Способи висловлення волі.

Переговори. Оферта та акцепт. Пошук, вибір та встановлення контакту із потенційним партнером. Стратегія проведення переговорів при укладанні міжнародних комерційних контрактів. Жорстка стратегія. М'яка стратегія. Стратегія «поступка-зближення». Методи зближення позицій на переговорах. Тактика проведення переговорів. Умови успішності проведення переговорів при укладенні міжнародних комерційних контрактів. Врахування особливостей менталітету та ділової етики різних народів при проведенні переговорів та укладанні контрактів.

Порядок укладання контракту. Переддоговірний період. Комерційні переговори. Аналіз та проробка конкурентних матеріалів, складання конкурентного листа, розрахунок експортних/імпортних цін. Проробка базисних умов контракту. Проробка валютно-фінансових умов контракту. Техніко-економічне обґрунтування зовнішньоекономічної операції. Підготовка проекту контракту. Проведення попередніх переговорів. Складання протоколу про наміри та попереднього контракту (парафування тексту контракту). Складання та підписання контракту.

Способи укладання контракту. Момент укладання контракту. Форма контракту. Мова контракту. Кількість оригінальних примірників і копій.

Змістовий модуль (тема) 7

Виконання міжнародних комерційних контрактів

Виконання контрактних зобов'язань контрагентами. Види зобов'язань. Законодавчі принципи виконання зобов'язань. Процес виконання контракту. Матеріальна стадія виконання МКК. Строк виконання контракту: класифікація цивільно-правових строків виконання контракту, способи встановлення строків виконання контракту. Місце виконання контракту. Вартість виконання контракту. Спосіб виконання контракту. Техніко-юридична стадія виконання МКК. Документарне забезпечення процесу виконання контракту. Види і функції контрактної документації. Економічна класифікація документів, які обслуговують виконання МКК

Контроль за виконанням контрактних зобов'язань. Способи забезпечення виконання зобов'язань за контрактом.

Сутність міжнародних розрахунків при виконанні міжнародних комерційних контрактів. Різновиди і кореспонденція відносин. Правова основа міжнародних розрахункових відносин. Механізм міжнародних розрахунків. Способи платежу. Засоби платежу. Форми платежу. Фінансові документи.

Змістовий модуль (тема) 8

Правила і процедури врегулювання торгівельних суперечок

Розгляд можливих претензій та рекламацій. Способи та порядки припинення контракту.

Правове забезпечення врегулювання торговельних суперечок. Процедури врегулювання міжнародних комерційних спорів: Судова (національна, зарубіжна, міжнародна, паралельна); позасудова (погодження, арбітраж).

Виконання арбітражних і судових рішень.

Блок змістовних модулів (розділ) 3

РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ТОРГОВЕЛЬНИХ ВІДНОСИН

Змістовий модуль (тема) 9

Регулювання міжнародної торгівлі

Система регулювання міжнародної торгівлі. Рівні регулювання міжнародної торгівлі: корпоративний, національний, міждержавний, наднаціональний і глобальний. Обмежувальна ділова практика. Зовнішньоторговельна політика країни. Протекціонізм і фритредерство (лібералізація). Преференційні і дискримінаційні торговельні режими (реторсії, репресалії). Міжнародні договори і угоди у сфері торгівлі.

Методи, форми та інструменти регулювання міжнародної торгівлі. Тарифні методи регулювання міжнародної торгівлі. Нетарифні методи регулювання міжнародної торгівлі: кількісні, фінансові (економічні), приховані, неекономічні. Правила та звичаї регулювання міжнародної торгівлі.

Наслідки митно-тарифного регулювання. Вплив експортного й імпортивного мит на добробут споживачів, виробників, дохідну частину державного бюджету і країни-експортера та країни-імпортера у цілому.

Система міжнародних організацій з регулювання міжнародної торгівлі та сприяння її розвитку.

Ключові тенденції розвитку сучасної системи регулювання міжнародних торговельно-економічних відносин.

Змістовий модуль (тема) 10

Сучасна торговельна політика України

Основні засади зовнішньоторгівельної політики України. Географічна структура експорту й імпорту. Товарна структура експорту й імпорту.

Диверсифікація зовнішньої торгівлі України.

Чинники, що негативно впливають на стан зовнішньої торгівлі України.

Основні напрямки вдосконалення зовнішньої торгівлі України.

II. ЗМІСТ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Студенти заочної форми навчання напряму підготовки «Міжнародна економіка» виконують контрольну роботу з дисципліни «Міжнародна торгівля».

Контрольна робота з дисципліни «Міжнародна торгівля» – це самостійно виконане студентом наукове дослідження економічних проблем щодо міжнародної торгівлі, визначених кафедрою. Це вимагає від студентів творчого підходу, наполегливого пошуку, використання всіх отриманих знань, цілеспрямованості під час підготовки роботи.

Метою контрольної роботи є перевірка засвоєння знань, отриманих шляхом самостійного опрацювання теоретичних питань із дисципліни «Міжнародна торгівля».

Контрольна робота з дисципліни «Міжнародна торгівля» складається з двох теоретичних питань та задачі. Перелік теоретичних питань можна використовувати при підготовці до заліку (іспиту).

Методика вибору варіанту контрольної роботи така: номери теоретичних питань студент обирає як перетин відповідного рядку і графи таблиці 1 за двома останніми цифрами залікової книжки: за передостанньою цифрою вибирається рядок таблиці, а за останньою – графа. Варіант практичного завдання (задачі) обирається згідно з останніми цифрами залікової книжки (i – остання цифра, j – передостання).

Приклад: номер залікової книжки: $\times\times\times\times 15$, – завдання – теоретичні питання під номерами: № 16 і № 29.

Таблиця 1 – Ключ до вибору питань, які входять до варіанту контрольної роботи

-		Остання цифра залікової книжки									
		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Передостання цифра залікової книжки	0	1,14	2,15	3,16	4,17	5,18	6,19	7,20	8,21	9,22	10,23
	1	11,24	12,25	13,26	14,27	15,28	16,29	17,30	1,18	2,19	3,20
	2	4,21	5,22	6,23	7,24	8,25	9,26	10,27	11,28	12,29	13,30
	3	1,15	2,16	3,17	4,18	5,19	6,20	7,21	8,22	9,23	10,24
	4	11,25	12,26	13,27	14,28	15,29	16,30	1,17	2,18	3,19	4,20
	5	5,21	6,22	7,23	8,24	9,25	10,26	11,27	12,28	13,29	14,30
	6	1,13	2,14	3,15	4,16	5,17	6,18	7,19	8,20	9,21	10,22
	7	11,23	12,24	13,25	14,26	15,27	16,28	17,29	18,30	1,19	2,20
	8	3,21	4,22	5,23	6,24	7,25	8,26	9,27	10,29	11,30	1,12
	9	2,13	3,14	4,15	5,16	6,17	7,18	8,19	9,20	10,21	11,22

Творчий підхід до написання контрольної роботи передбачає глибоке вивчення літератури з теми, оцінку різних трактувань питання, отримання аргументованих висновків. Розгляд теоретичних питань повинен спиратися на аналіз статистичних даних, взятих із наукових джерел. Дані повинні бути відповідним чином оброблені та наведені у вигляді таблиць, діаграм або схем. Вони, в свою чергу, вимагають економічного аналізу та посилання на джерело.

Зміст роботи фактично відбиває план викладення обраної теми, в якому наводиться вся структура роботи з чіткими, конкретними формулюваннями питань, для визначення яких рекомендується скористатися змістом дисципліни «Міжнародна торгівля».

Текст контрольної роботи слід викладати логічно, але при цьому не допускати простого переписування його з літератури. На-

водячи цитати, формулюючи певні підходи, використовуючи запозичені статистичні матеріали з різних джерел, автор обов'язково повинен зробити посилання, а ці джерела назвати у загальному списку літератури.

Стосовно вимог до структури контрольної роботи кафедра подає такі рекомендації: загальний обсяг роботи повинен складати 12-15 сторінок тексту, який набирається на комп'ютері або пишеться від руки та оформлюється відповідним чином (див. нижче).

Структура роботи охоплює: титульний аркуш (див. додаток 1); зміст; питання, що розкривають суть проблеми; список використаної літератури. Кожний елемент контрольної роботи обов'язково починається з нового аркуша.

Контрольна робота має бути виконана й оформлена з дотриманням усіх вимог до наукових робіт.

Відредагований текст контрольної роботи має бути надрукований через 1,5 міжрядкових інтервали (таблиці – через 1 інтервал) до тридцяти рядків на сторінці на одному боці аркуша білого паперу формату А4; шрифт текстового редактора Word – Times New Roman 14 пт. Текст розміщується на сторінці, яка обмежується полями: лівим, верхнім і нижнім – не менше ніж 20 мм, правим – не менше ніж 10 мм.

Абзацний відступ складає 12,5 мм від границі тексту.

Нумерацію сторінок роботи подають арабськими цифрами у правому верхньому куті без крапки в кінці. Першою сторінкою є титульний аркуш, але на ньому номер не ставлять.

Розділи (відповідають теоретичним питанням, що розглядаються, та практичним завданням) повинні мати порядкову нумерацію в межах роботи і позначатися арабськими цифрами без крапки; слово «розділ» («питання», «пункт») не пишеться. Між цифрою, що позначає номер питання, і першою літерою заголовку має бути пробіл в один знак. Заголовки друкують симетрично до набору (посередині рядка) або з абзацного відступу.

Рисунки та таблиці у контрольній роботі повинні бути правильно оформлені та підписані.

Ілюстрації слід розміщувати безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації позначають словом «Рисунок» і нумерують арабськими цифрами по-

слідовно в межах кожного розділу контрольної роботи. Номер ілюстрації складається з номеру розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Назву ілюстрації від номеру слід відокремлювати рискою (тире); крапку в кінці назви ілюстрації не ставлять. Наприклад: «Рисунок 2.3 – Методи регулювання зовнішньої торгівлі» (третій рисунок другого розділу). Номер ілюстрації та її назва розміщуються під ілюстрацією симетрично до набору (посередині рядка); на всі ілюстрації мають бути посилання у тексті роботи.

Таблицю слід розміщувати безпосередньо після тексту, в якому вона згадується вперше або на наступній сторінці. Таблиці слід нумерувати арабськими цифрами в межах кожного розділу контрольної роботи. Номер таблиці складається з номеру розділу і порядкового номеру таблиці в цьому розділі, між якими ставиться крапка. Після номеру таблиці ставлять риску (тире) і друкують назву таблиці малими літерами (крім першої великої); крапку в кінці назви таблиці не ставлять. Наприклад: «Таблиця 2.1 – Динаміка прямих іноземних інвестицій в Україну» (перша таблиця другого розділу). Номер таблиці та її назва розміщуються над таблицею з абзацного відступу; на всі таблиці мають бути посилання у тексті роботи. У таблицях слід обов'язково зазначати одиницю виміру. Якщо всі одиниці виміру є однакові для всіх показників таблиці, то вони наводяться у заголовку. Одиниці виміру мають наводитися відповідно до стандартів. Чисельні величини у таблиці повинні мати однакову кількість десяткових знаків.

Формули нумерують арабськими цифрами в межах кожного розділу контрольної роботи. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Номери формул пишуть біля правого поля аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках. Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів треба подавати безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони наведені у формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнта треба подавати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова «де» без двокрапки. Вище і нижче кожної формули потрібно залишити не менше одного вільного рядка. В кінці формул і в тексті перед ними розділові знаки ставлять відповідно до правил пунктуації.

При написанні контрольної роботи студент повинен давати посилання на джерела, матеріали з яких наводяться в роботі або на ідеях і висновках яких розробляються проблеми, задачі, питання, вивченню яких присвячена робота. Посилання в тексті роботи на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад: «у роботах [1-3]...». Якщо наводиться цитата, то посилання надається одразу після закінчення цитати у квадратних дужках із зазначенням порядкового номеру джерела та відповідної сторінки джерела, наприклад: [4, с. 35].

Список літератури розміщується в кінці роботи. Він охоплює всі джерела, якими користувався автор (5-15 джерел). Оформлюється список літератури в алфавітному порядку, джерела також нумеруються для здійснення посилань на них. Пропонується використовувати як фундаментальні підручники, словники, енциклопедії, монографії, так і довідники, статистичні збірки та періодичні видання.

Таким чином, контрольна робота повинна бути підготовлена як цілісне закінчене дослідження з визначеної теми, рівень виконання якого свідчить про глибоку теоретичну підготовку студента.

III. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПОРАДИ СТОСОВНО ТЕРМІНІВ ТА ЕТАПІВ ПІДГОТОВКИ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Контрольна робота повинна бути виконана та представлена на кафедру для рецензування й отримання дозволу на захист не пізніше, ніж за 2 тижні до складання заліку з цієї дисципліни. Робота повинна бути подана у закінченому вигляді та відповідним чином оформлена.

Студенти, які не виконали контрольну роботу, або виконали її незадовільно, до складання заліку не допускаються.

Зважаючи на високі вимоги до змістовної частини контрольної роботи, слід мати на увазі, що відвідування консультацій керівника контрольної роботи дає змогу не лише контролювати хід підготовки, а й, перш за все, обговорювати дискусійні питання, наукові підходи. До кожної консультації студенту слід готуватися: формулювати питання, вибирати матеріал.

Після обрання питань контрольної роботи (залежно від номеру залікової книжки), студент знайомиться з тим, як вони висвітлені науковій літературі, який рівень її розробки, які є фундаментальні видання з цієї проблеми, що нового з'явилося в періодичних виданнях.

Знайомство з питанням слід розпочинати з фундаментальних підручників, як вітчизняних, так і зарубіжних, в яких подається глибокий за змістом матеріал, що визнається світовою економічною наукою, розкриває сутність економічних категорій і процесів. Далі можна звертатися до монографій, періодичних видань для більш ґрунтовного розкриття проблеми.

Особливу увагу під час опрацювання літературних джерел слід приділити конспектуванню певних теоретичних положень зі своїми нотатками, зауваженнями. Це допоможе зробити огляд літератури, критично осмислити певну точку зору, сформулювати свою позицію.

Знайомлячись з літературою, необхідно перш за все звернутися до алфавітних каталогів бібліотеки ХНАДУ, наукової бібліотеки ім. В.Г. Короленка. Розглядаючи літературу та відбираючи потрібну, слід на картках записувати її бібліографічні дані. Підібравши літературу, на цих же картках слід зробити нотатки про питання, що розглядаються в цих джерелах, – це допоможе при складанні змісту, бібліографічного огляду та списку використаної літератури.

Знайомство зі значним обсягом літератури та накопичення значної кількості законспектованих матеріалів дають змогу скласти уявлення про проблему в цілому, про її вузлові питання, про необхідність та можливість дослідження її в певному напрямку. На підставі цього складається план, який обговорюється та узгоджується з науковим керівником.

Під час написання тексту слід консультиватися з керівником, щоб у проведенні дослідження дотримуватися чіткої лінії, не допускати мішанини та суперечності положень. Автор може висвітлити різні точки зору в аналізі того чи іншого питання, але він повинен або приєднатися до якоїсь з них, або мати власну думку, що просліджується протягом усієї роботи.

IV. ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ДО КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

1. Міжнародна торгівля як складова світових господарських зв'язків.
2. Етапи розвитку міжнародної торгівлі.
3. Місце України на світовому ринку товарів та послуг.
4. Теорії міжнародної торгівлі.
5. Форми міжнародної торгівлі.
6. Зустрічна торгівля та її види.
7. Методи міжнародної торгівлі.
8. Класифікація міжнародних посередницьких операцій.
9. Міжнародна торгівля через інституційних посередників.
10. Міжнародна торгівля через індивідуальних посередників.
11. Показники міжнародної торгівлі.
12. Тарифні методи регулювання міжнародної торгівлі.
13. Нетарифні методи регулювання міжнародної торгівлі.
14. Економічні ефекти введення експортного й імпортного митного тарифу.
15. Види зовнішньоторговельної політики.
16. Ціноутворення в міжнародній торгівлі.
17. Види зовнішньоекономічних операцій та систематизація зовнішньоторговельної документації.
18. Процес організації укладання зовнішньоторговельних угод.
19. Способи встановлення контактів з потенційними покупцями.
20. Види міжнародних комерційних контрактів та їх характеристика.
21. Структура і зміст міжнародного комерційного контракту.
22. Форма зовнішньоекономічного контракту купівлі-продажу.
23. Типові контракти, їх види і значення на світовому ринку.
24. Характеристика базисних умов поставки міжнародних комерційних контрактів.
25. Методики визначення ціни товару у міжнародних комерційних контрактах.
26. Міжнародні розрахунки при виконанні міжнародних комерційних контрактів.
27. Правила і процедури врегулювання торговельних суперечок.

28. Сучасна торговельна політика України.
29. Географічна і товарна структура експорту та імпорту України.
30. Торговий баланс України.

V. ЗАДАЧА ДО КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

(i – остання цифра залікової книжки, j – передостання)

Зовнішня торгівля України з країнами СНД, ЄС та іншими країнами минулого року характеризувалась такими даними (таблиця 2):

Таблиця 2 – Вихідні дані до практичної частини контрольної роботи

Показник	Країни СНД	Країни ЄС	Інші країни
1. Експорт товарів, млн. дол. США	$13472,9 + 100 \cdot j$	$9499,3 + 10 \cdot j$	$16723,5 + 50 \cdot i$
2. Імпорт товарів, млн. дол. США	$19692,6 + 100 \cdot j$	$15392,7 + 10 \cdot i$	$10347,8 + 50 \cdot i$

Внутрішній валовий продукт становив $914720 + 50 \cdot (i + j)$ млн. грн. Середній за рік валютний курс – $(8 + 0,1 \cdot i)$ грн./дол. США.

Розрахуйте відносно кожної групи країн і в цілому по Україні:

- 1) зовнішньоторговельне сальдо;
- 2) зовнішньоторговельний оборот;
- 3) відносну частку країн СНД, країн ЄС та інших країн в українському експорті й імпорті;
- 4) експортну квоту України (тільки в цілому по Україні);
- 5) імпортну квоту України (тільки в цілому по Україні);
- 6) зовнішньоторговельну квоту (індекс товарності) України (тільки в цілому по Україні).

За результатами розрахунків зробіть висновок про ступінь участі України у міжнародному поділу праці.

VI. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО РОЗВ'ЯЗАННЯ ЗАДАЧІ

Зовнішньоторговельне сальдо ($C_{зТ}$) визначається за формулою:

$$C_{зТ} = E - I, \quad (1)$$

де E – вартісний обсяг експорту країни;

I – вартісний обсяг імпорту країни.

Зовнішньоторговельний оборот ($O_{зТ}$) визначається за формулою:

$$O_{зТ} = E + I. \quad (2)$$

Експортна квота країни (K_E) визначається за формулою:

$$K_E = \frac{E}{\text{ВВП}} \cdot 100\%, \quad (3)$$

де ВВП – валовий внутрішній продукт країни;

Імпортна квота країни (K_I) визначається за формулою:

$$K_I = \frac{I}{\text{ВВП}} \cdot 100\%. \quad (4)$$

Зовнішньоторговельна квота країни, або індекс товарності, ($K_{зТ}$) визначається за формулою:

$$K_{зТ} = \frac{O_{зТ}}{\text{ВВП}} \cdot 100\%. \quad (5)$$

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Андросова Т.В., Штангей Н.М. Міжнародна торгівля: Навч. посіб. – Ч.2. – 400 с.
2. Бураковський І. Теорія міжнародної торгівлі. – К.: Основи, 2000. – 241 с.
3. Дахно І.І. Міжнародна торгівля: Навч. посіб. – К.: МАУП, 2003. – 296 с.
4. Крилова Н.В. Міжнародна торгівля: Навч. посіб. – К.: Знання, 2008. – 365 с.
5. Ліпіхіна Т.Д. Оподаткування експортно-імпортних операцій в Україні: Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2008. – 680 с.
6. Моїсеєва П.І. Міжнародна торгівля: Навч. посібник. – К., 2001.
7. Основи міжнародної торгівлі: Навч. посіб. / за ред. Ю.Г. Козака, Н.С. Логвинової; 2-ге вид., перероб. та доп. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 656 с.
8. Пак В., Кондорі Ромеро А. Міжнародна торгівля: Практикум. – К.: МАУП, 2004. – 384 с.
9. Рокоча В.В. Міжнародна економіка: Навч. посібник: у 2-х кн. – Кн.1: Міжнародна торгівля: теорія і політика. – К.: Таксон, 2000. – 320 с.
10. Румянцев А.П., Коваленко Ю.О. Міжнародна торгівля послугами: Навч. посібник. – К.: Центр навч. літератури, 2003. – 112 с.
11. Рут Френклін Р., Філіпенко А. Міжнародна торгівля та інвестиції / Пер. з англ. – К.: Основи, 1998. – 743 с.
12. Фомичев В. И. Международная торговля: Учебник; 2-е изд., перераб. и доп. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 446 с.
13. Циганкова Т.М., Петрашко Л.П., Кальченко Т.В. Міжнародна торгівля: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2001. – 488 с.
14. Циганкова Т.М., Петрашко Л.П., Кальченко Т.В. Міжнародна торгівля: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. – К.: КНЕУ, 2003. – 256 с.

Приклад оформлення титульного аркуша контрольної роботи

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Факультет заочного навчання
Кафедра міжнародної економіки

КОНТРОЛЬНА РОБОТА

з дисципліни

«Міжнародна торгівля»

Виконав:
студент групи ЕМз-____
Петров В.Н.
шифр (012345)

Перевірив:

Харків 20__

Навчальне видання

ПРОГРАМА ТА МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до контрольної роботи
з дисципліни «Міжнародна торгівля»
для студентів заочної форми навчання
галузі знань 0305 – «Економіка та підприємництво»
напряму підготовки 6.030503 – «Міжнародна економіка»

Укладачі: ПОКАТАЄВА Катерина Петрівна

Відповідальний за випуск: *Бабич Д.В.*

Авторська редакція

План 2010, поз. .
Підписано до друку . Формат 60x84 1/16. Папір газетний.
Гарнітура Times New Roman Суг. Віддруковано на різнографі.
Умовн .друк. арк. . Обл.-вид. арк. .
Зам. № . Тираж 50 прим. Ціна договірна.

**Видавництво
Харківського національного автомобільно-дорожнього університету**

**Видавництво ХНАДУ, 61200, Харків-МСП, вул. Петровського, 25
Тел./факс: (057) 700-38-72; 707-37-03, e-mail: roi@khadi.Kharov.ua**

Свідоцтво Державного комітету інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції, серія ДК № 897 від 17.04.2002 р.